

КОНЦЕПТ У ЗІСТАВНИХ І ТИПОЛОГІЧНИХ ДЕСКРИПЦІЯХ

Анатолій ПРИХОДЬКО (Дніпропетровськ, Україна)

У статті розглядаються проблеми зіставного дослідження концептів на матеріалі двох і більше порівнюваних лінгвокультур. Доводиться, що типологічна та зіставна концептологія як розділ лінгвокультурології є вельми актуальною для гуманітаристики, особливо на тлі глобалізаційних процесів у сучасному світі.

Ключові слова: концепт, концептосфера, лінгвокультура, модель аналізу.

The problems of the comparative research of concepts based on two or more comparable linguo-cultures are considered in the article. It is proved that typological and comparable investigations of concept as a part of the study of culture are very important for humanities, especially in globalization of the contemporary world.

Keywords: concept, conceptual, linguo-cultures, model of analyze.

1. Вступ. Вивчення концептів передбачає два ракурси – моно- і полілінгвальний, тобто на матеріалі однієї (одномовна площа) або двох і більше (зіставна площа) лінгвокультур. Попри те, що обидва підходи є важливим для усвідомлення загальної картини тих культурно зумовлених і вербально позначених цінностей, що властиві тому чи іншому народові, вони не є рівноцінними для відтворення цих самих цінностей ані в якісному, ані в кількісному відношеннях. При цьому опис концептів в обох ракурсах може здійснюватися як носієм мови, так і спеціалістом-інофоном.

Монолінгвальна практика опису концептів є сьогодні найбільш поширеною. Вона має як позитивні, так і негативні моменти. У першому випадку йдеться про можливість поглибленого, всебічного і розлогого аналізу одного-єдиного ментального явища; у другому – про те, що відкривається поле для оголошення концептом будь-якої лексеми, від чого застерігає Г.Г. Воркачев [4: 66], коли пише, що концепт став "модним" у мовознавстві, заняття яким має свідчити про його "научну продвинутість" того, хто ним займається. Тож модель монолінгвального аналізу концепту за зразком "один-концепт-в-одній-мові" майже вичерпала себе або наближається до цього. Їй на зміну приходить

полілінгвальна модель, яка передбачає підвищену увагу до концептуалізації дійсності за допомогою компарабельних одиниць у різних природних мовах.

Виходячи з табл. 1, можна констатувати, що між моно- та полілінгвальною площинами концептології існує певна кількісна асиметрія: одна третина можливостей закріплена за першим напрямом (заливка), решта – за другим. Проте спектр зіставно-концептуальних досліджень все ще залишається вузькуватим, оскільки

визначається переважно двома моделями: "один концепт – дві мови", "два концепти – дві мови". Практика показує, що за межами активних розвідок все ще залишаються моделі "два концепти – три мови" і "три концепти – три мови", але, здається, це лише справа часу. Більш важливим тут є питання про те, чи відбиває ця

дев'ятичастинна матриця об'єктивні рамки зіставної концептології? На наш погляд, ні, бо наукова думка може і має розширювати своє дослідницьке поле далеко за межі цієї все ще поки "трійки".

Теоретично, якщо окреслити для зіставної концептології якісь межі (з огляду на кількість порівнюваних концептів і кількість залучуваних до аналізу мов), то вони будуть визначатися не об'єктивним чинниками, а суб'єктивними можливостями мовної компетенції дослідника. Однак при цьому кількість мов буде завжди меншою від кількості аналізованих концептів, що певною мірою засвідчують і праці дуже високої рівня – наприклад, І.О. Голубовської [6], яка у своїх концептологічних узагальненнях вийшла на чотири мови. Попри те, що четверта (китайська) залучається нею лише спорадично, кількість порівнюваних концептів виходить далеко за коло зазначеної трійки. Якоюсь мірою це стосується й аналізу чотирьох концептів міжособистісних стосунків рос. ДРУГ, ЗНАКОМЫЙ, ВРАГ, ЧУЖОЙ, англ. FRIEND, ENEMY, ACQUAINTANCE,

Таблиця 1.

Матриця моделей концептології

	Одна мова	Дві мови	Три мови
Один концепт		++	+
Два концепти		++	+
Три концепти		+	?

STRANGER А.В. Тарасовою [21], оскільки фактично вони зводяться до двох концептуальних пар, які матеріалізуються у синонімічній (ДРУГ – ЗНАКОМІЙ, ВРАГ – ЧУЖОЙ) і в антонімічній (ДРУГ – ВРАГ, ЗНАКОМЫЙ – ЧУЖОЙ) площинах, що знову-таки звужує модель аналізу.

Об'єктом цієї розвідки якраз і є співвідносні концептуальні одиниці в різних природних мовах, предметом – їхнє зіставне і/або типологічне вивчення, а метою – з'ясування стану вивченості проблеми та перспективи її поглиблення під кутом зору національно-культурних відмінностей.

2. Основні моделі зіставного вивчення концептів. Полілінгвальна практика опису концептів є сьогодні одним із вельми актуальних напрямів вивчення ментальних одиниць, бо шляхом зіставлення концепту однієї мови з його еквівалентом / аналогом в іншій проявляється та сама лінгвокультурна специфіка, що складає своєрідну й неповторну картину світу, яку відтворює природна мова. Як впливає з табл. 1, спектр зіставно-концептуальних досліджень визначається переважно такими моделями: "один концепт – дві мови", "один концепт – три мови", "два концепти – дві мови", "три концепти – дві мови", "два концепти – три мови",.

2.1. Модель "один концепт – дві мови" є на сходні найбільш поширеним патерном зіставного вивчення концептів [1; 7; 9; 17; 18; 22 та ін.]. Його головна дослідницька процедура полягає в тому, щоб, взявши один якийсь концепт універсального порядку однієї мови, порівняти його на предмет з'ясування спільних (інтегральних) і відмінних (диференційних) рис з певним відповідником в якійсь іншій мові. При цьому не має принципового значення, чи є ці дві мови близько-, далеко- чи взагалі неспорідненими.

Прикладом добротного аналізу рос. СТРАХ і англ. FEAR у зіставній площині є доробок С.В. Заїкіної [7]. Вона встановила, що серед 14 спільних для них метафоричних моделей профілізації страху найбільшою частотністю вирізняється патерн тотожності "страх $\equiv$ хвороба", з якого якраз і починаються міжмовні розбіжності. Зокрема, у російській мовній свідомості страх-хвороба мислиться як практично невиліковне захворювання, а в англійській вона є лише

легкою незручністю. На основі метафоричних і символічних образів відбувається й пареміологічна вербалізація СТРАХ і FEAR. Найбільш актуальними для англійської лінгвокультури є семантичні ознаки "тремор", "зниження температури", для російської – "вираз очей", "тимчасова нездатність бачити, дихати, говорити".

Емоційна оцінність фразеологізмів, що об'єктивують концепти СТРАХ і FEAR, варіюється від мінуса (осмислюється через БОЯГУЗТВО), до плюса (через ХОРОБРІСТЬ), що проявляється в описі поведінкових патернів. Для англійця страх є практично непереборним переживанням, з яким треба упокоритися й сподіватися на щасливе рятування. Росіянину пропонується прямо протилежне: активні дії, які мають допомогти позбутися або хоча б знизити інтенсивність емоції. Паремійна об'єктивація страху в російській мові більш категорично пов'язана з приписами, спонуканнями й повчаннями з приводу того, як себе поводити в ситуації переживання страху, що досягається використанням імперативних конструкцій. В англійській мові спостерігається більш висока частотність умовних конструкцій і речень у теперішньому часі.

Загалом дослідження в межах цієї моделі показують, що предметна палітра зіставної концептології може бути доволі різноманітною, але найчастіше вона зводиться до усталеної концептивної трихотомії, згідно з якою концепт являє собою тримірне ментальне утворення, де чинності набувають понятійний, образний і ціннісний складники [8]. Це стосується повною мірою й наступної моделі зіставного вивчення концептів.

2.2. Модель "один концепт – три мови" є менш поширеною у практиці зіставно-концептологічних досліджень, але вона вже зарекомендувала себе як вельми перспективна. Зокрема, до вже усталеної проблематики тут додається новий підхід – дискурсивний.

На матеріалі трьох лінгвокультур аналізує О.С. Пальчевська [13] концепт укр. ШЛЯХ, англ. WAY, фр. CHEMIN. Важливим тут є обґрунтування механізму когнітивної взаємодії концепту в плані контактування культур, визначення його специфічних ознак і етно-психо-соціодискурсивних властивостей. Авторка

підходить до опису концепту ШЛЯХ як такого, що не є прив'язаним до певної знакової форми, що дозволило їй просканувати способи репрезентації цього концепту у фразеофонді та в казковому дискурсі, зробивши переконливі висновки стосовно способів його об'єктивації у трьох мовах.

Прикладом добротного зіставно-концептологічного аналізу є доробок А.В. Ваніної [3], яка здійснила дослідження англ. PR vs укр. ПІАР vs рос. ПИАР також на матеріалі трьох мов. Визначивши основні складники концепту, вона запропонувала оригінальну модель його реалізації в публіцистичному дискурсі, що дозволило з'ясувати лінгвокультурну специфіку піару для кожної з мов: встановити кореляти метафор, розкрити зміст емотивно та раціонально оцінних асоціацій, побудувати універсальну фреймову модель концепту. Завдяки зіставному аналізу, вималювалася універсальна модель піару, компоненти якої мають спільні та відмінні риси. Перші з них пов'язані з такими когнітивно-семантичними сферами, як діяльність, переконування, інформування; досягнення чогось, відомості, встановлення зв'язків, оцінка тощо. Для американців піар – це насамперед вид суспільної діяльності, комунікації, а для українців і росіян – різновид маніпулятивної діяльності. Цікавим видається встановлений А.В. Ваніною факт, що феномен "негативна оцінка" щодо піару з'являється лише в українських інформантів.

Зазначена модель сприяє більш глибоким і більш панорамним висновкам щодо культурної своєрідності концепту, відібраного для аналізу, оскільки дозволяє розгляд його мовної закріпленості на лексичному, фразеологічному і синтаксичному рівнях, у різній семантичній насиченості засобів об'єктивації у трьох мовах, а також у специфіці його синтагматичної сполучуваності, особливостях метафоричного осмислення і пареміологічної інтерпретації.

2.3. Модель "два концепти – дві мови" є на сьогоднішній день найбільш поширеною в царині зіставної концептології [2; 5; 11; 12; 16; 20; 23 та ін.]. Переважним чином ця модель "спеціалізується" на порівнянні ментальних діад, які можуть бути двоякого роду – природними і антиномними.

У першому випадку оригінальний доробок щодо двох природно зумовлених (біосоціальних) концептів **ЧОЛОВІК vs MAN** і **ЖІНКА vs WOMAN** в українській та англійській лінгвокультурах пропонує О.С. Бондаренко [2]. Цей доробок є цікавим тому, що у фокусі зіставлення опиняються не лише міжмовні феномени, а й усередині них ще й гендерні особливості, у результаті чого порівняння здійснюється не за двома, а за чотирма параметрами. Наявність певних концептуально релевантних характеристик, що більш властиві особам чоловічої чи жіночої статі в українській або англійській мовах, зумовлюється специфічно культурно-історичними чинниками, під впливом яких формувалося уявлення про стать у двох лінгвосоціумах (детальніше про це див. [14: 80]).

У другому випадку йдеться про концепти-антиномії, зокрема про власне концепт і його антипод – т. зв. "антиконцепт". Останній відбиває антицінність наднаціонального, національного або ідіолектного порядку [15]. Концепт і антиконцепт позиціонуються на аксіологічній шкалі на протилежних векторах і виступають як протичлен, контрагент, корелят по відношенню один до одного.

Прикладом цього може бути зіставний опис концептів-антиподів рос. ГОРДОСТЬ – СТЫД і англ. PRIDE – SHAME, здійснене С.А. Маховою [11], яка показала, що в обох культурах ці діади протиставлені один одному на підставі ідеї власного достоїнства. При цьому відчутні розходження в номінативній щільності, у специфіці дискурсивної сполучуваності, в метафоричному осмисленні та в пареміологічній інтерпретації. Спільними ознаками цих концептів є амбівалентне ставлення до гордості й сорому, соматичні прояви та внутрішнє відчуття. Основні ж подібності цих діад полягають у їхніх понятійних компонентах: рос. ГОРДОСТЬ і англ. PRIDE поєднують ознаки 'зарозумілість', 'зухвалість', 'почуття власного достоїнства', а рос. СТЫД і англ. SHAME – 'уникнення оточуючих', 'замикання в собі'.

Головні ж відмінності концептів полягають у тому, що сором у російській мовній свідомості виконує більшу регулятивну функцію, тоді як в англійській він має прив'язку до емоційних переживань. Гордість в англійській мові має більшу порівняно з російською спрямованість на взаємини з соціумом. При

спільності засобів і способів вербальної репрезентації асоціативно-образної складової концептів ГОРДОСТЬ / PRIDE і СТЫД / SHAME найбільш істотні розбіжності виявляються в їхньому валоративному складнику. При значній схожості метафорики англійська мова відрізняється від російської більш активним використанням образних номінацій гордості, а сором вона доповнює "маркерною" і "просторовою" метафорами. Перша пов'язана з негативом, друга – з акцентуванням безмірності емоції.

Доробок С.А. Малахової демонструє, як аналіз одиничного може сприяти збагненню загального, що є найістотнішим у наукових пошуках. Аналогічне стосується й не менш глибокого аналізу концептуальних діад типу рос. ЛИЦЕМЕРИЕ – ИСКРЕННОСТЬ і англ. HYPOCRISY – SINCERITY Ю.А. Храмовою [23], рос. ПАМЯТЬ – ЗАБВЕНИЕ та англ. MEMORY – OBLIVION М.Г. Сабадашовою [16]. У цьому випадку йдеться про цілком інноваційний підхід до системно значущих узагальнень ментального тезауруса двох етносів і опису механізмів їхньої лінгвокультурної репрезентації.

Загалом відбір концептів для аналізу в межах аналізованої моделі здійснюється хоча й на засадах антиномії, але головним при цьому стає принцип тематико-ідеографічної кореляції зіставляваних пар. Він же є чинним і для наступної моделі.

2.4. Модель "два концепти – три мови" хоча є розширенням попередньої, "діадної" традиції, але, на відміну від неї, виявляється набагато рідше задіяною в компаративній концептології. Зокрема, прецедентний приклад належить авторові цих рядків, який свого часу здійснив зіставний аналіз концептів ПОРЯДОК і ХАОС в німецькій (ORDNUNG vs UNORDNUNG), російській (ПОРЯДОК vs БЕСПОРЯДОК) і українській (ПОРЯДОК/ЛАД vs БЕЗЛАД/ДЯ) лінгвокультурах [14: 193]. Такий аналіз дозволив дійти певних висновків щодо спільного та відмінного в актуалізації цих концептів.

Зокрема, авторові вдалося розширити коло висновків щодо "поведінки" концептів ПОРЯДОК і ХАОС в трьох лінгвокультурах, ув'язавши їх з локалізацією на крайніх полюсах аксіологічної шкали, якими є концепти ДОБРЕ і ПОГАНО.

При цьому нім. ORDNUNG отримує однозначно позитивну оцінку, UNORDNUNG – однозначно негативну, бо для німецького менталітету не існує проміжних зон, де б межа між ними стиралася, а тому будь-який прояв не-порядку в цій лінгвокультурі не може бути виправданим за жодних обставин, оскільки він кваліфікується нею як системне порушення чогось. Приблизно в таких же параметрах сприймаються їхні аналоги ПОРЯДОК /ЛАД і НЕ-ПОРЯДОК / БЕЗЛАДДЯ. Не-порядок тут також негативно оцінюється як такий, що спричинений безвідповідальністю, неорганізованістю та лінню, однак українська культура залишає можливість виправдання з огляду на специфіку "слов'янської душі". На відміну від німецької, ця душа сприймає порядок і хаос як діалектику єдності та боротьби протилежностей, як прояв симетрії світу, при якому одне спричиняє інше, витікає з нього і з ним перетинається. А тому ні український, ні російський менталітети не драматизують хаос, а віддають перевагу терпимому чи мирному з ним співіснуванню.

Моделі 2.3 і 2.4 пов'язані переважно з концептуальними діадами. І це не дивно, оскільки вони (діади), з одного боку, є ідеографічно близькими, становлять собою своєрідну дискретну єдність, а з другого, – відбивають суперечливі образи, що проявляється в різних контрадикціях: соціального стану (БАГАТИЙ – БІДНИЙ), статусних характеристиках (НАЧАЛЬНИК – ПІДЛЕГЛИЙ), якостях особистості (ДОБРИЙ – ЗЛИЙ) і т.п. Концептуальні діади базуються на зіткненні суспільних і індивідуальних інтересів, на протиставленні емоційного та раціонального, на конфлікті цінностей особистості й цінностей, що їх диктують мораль, релігія, культура та суспільство [23: 5]. Певною мірою це стосується і наступної моделі.

2.5. Модель "три концепти – дві мови" відбиває повною мірою згадувану вище закономірність, згідно з якою біля цифри "три" різко зменшується кількість зіставно-концептологічних праць. Тож і в цій моделі концептологія володіє фактично лише розвідкою О.М. Лунцової [10], яка обрала для зіставного аналізу концепти ДРУЖБА, МИР і ВОРОЖНЕЧА, котрі можуть мислитися і як тріада, що складається з двох діад, і як один-єдиний градієнт-

концепт. Центральний компонент імені цього концепту має в російській мові чітке лексичне позначення (*дружба – мир – вражда*), тоді як в англійській він характеризується певного роду семіотичною розпорошеністю (*friendship – peace / tolerance, neighbourliness – enmity / hostility*).

Звернення до лінгвокультурної специфіки трьох концептів у двох мовах дозволило О.М. Лунцовій довести, що основу семантичних зв'язків ДРУЖБИ, МИРУ, ВОРОЖНЕЧІ утворюють як понятійні, так і асоціативні та ціннісні перетинання. У формуванні концепту ВОРОЖНЕЧА в обох культурах більшу роль грає не лише соціальний фактор, а й біологічний як такий, що пов'язаний з уродженою агресією людини як біологічної істоти. У зв'язку з цим в обох мовних картинах світу ВОРОЖНЕЧА об'єктивується більш широким спектром вербальних засобів. Найбільш яскравими рисами російського національного характеру є безкомпромісність у стосунках, з одного боку, і схильність до міцних дружніх уз, – з іншого; у англосаксів – компроміс на взаємовигідних умовах, толерантність, дистантність відносин, повага до свободи особи, приємне спілкування, не обтяжене зобов'язаннями.

Вводячи термін "концептологія" на позначення спеціального напрямку в рамках семіотики концептів, Ю.С. Степанов [19: 603] наголошував особливу привабливість епістемічних розвідок у цій галузі. Можна припустити, що в межах контрастивного мовознавства, яке перейшло до розбудови цілих наукових галузей (зіставна фонетика / граматика / лексикологія), настав час говорити про зіставну концептологію. Тим більше, що її предмет у загальних своїх рисах уже вималювався: шляхи і способи концептуального устрою різних лінгвокультурних систем на тлі універсальних і етноспецифічних категорій, семіозис концептосфери, ідіо- і соціолектні, гендерні, вікові та інші схеми реалізації певних концептуальних конструктів у мові та мовленні.

3. Висновки й перспективи. Між моно- та полілінгвальною площинами концептології існує кількісна і якісна асиметрія. Монолінгвальний підхід попри відкритість списку аналізованих концептів обмежує їх вивчення тісними рамками однієї-єдиної мови, що не сприяє виходу дослідницької думки на

рівень міжкультурних рефлексій. Полілінгвальний підхід пов'язаний з новим лінгвістичним напрямом – із зіставною концептологією, яка сприяє вивченню ментальних одиниць на рівні міжкультурних узагальнень з метою встановлення спільного й відмінного в ментальному тезаурусі порівнюваних лінгвокультур.

Теоретично пізнавальні можливості зіставної концептології є необмеженими ані кількістю мов, ані кількістю концептів. Практично ж її сучасний стан визначається переважно двома моделями ("один концепт – дві мови", "два концепти – дві мови") і має тенденцію завмирати на трьох мовах і затухати, коли їхня кількість потребує збільшення. У результаті цього закономірність: чим ближче зіставний аналіз наближається до цифри "три", тим менше праць. Це стосується як кількості зіставляваних мов, так і кількості аналізованих концептів.

На жаль, в українській лінгвокультурології все ще відчувається дефіцит зіставних концептологічних досліджень, чого не можна сказати про російську, в якій і досліджень більше, і спектр емпіричного матеріалу ширше, і предметна сфера багатше. У результаті ідейної, тріангуляційної експансії російської лінгвокультурологічної школи зіставна концептологія виявляється сьогодні зосередженою переважно на двох мовах – російській та англійській, що не є ані погано, ані добре, а є недостатньо з огляду на розмаїття мов і культур у світі.

Перспективним напрямом зіставно-концептологічних розвідок є дві площини – квантитативна і квалітативна. Перша передбачає залучення до сфери аналізу якомога більшої кількості мов і більшої кількості концептів, у т.ч. й тих, що організовані за алгоритмом діад і тріад. Друга площина уможливорює відповідний аналіз в екстраполяції на спільне й відмінне в лінгво-, етно- і соціокультурах світу, що може дати більш глибокі та більш вичерпні відомості про самотність і неповторність не лише англійського чи російського, а й інших етнічних менталітетів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бабаева Е.В. Культурно-языковые характеристики отношения к собственности (на материале немецкого и русского языков) / Е.В. Бабаева: автореф. дис. ... канд. филол. н. /

- 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Волгоград: ВГСПУ, 1997. – 24 с.
2. Бондаренко О.С. Концепти чоловіка і жінки в українській та англійській картинах світу / О.С. Бондаренко: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 – порівняльно-історичне та і типологічне мовознавство. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – 20 с.
 3. Ваніна Г.В. Особливості вербалізації концепту PR / ПІАР / ПІІАР в англійському (американський варіант), українському та російському газетному дискурсі / Г.В. Ваніна: автореф... дис. канд. філол. наук : 10.02.17. – порівняльно-історичне та і типологічне мовознавство. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 20 с.
 4. Воркачев С.Г. Российская лингвокультурная концептология: современное состояние, проблемы, вектор развития / С.Г. Воркачев // Известия РАН. Серия литературы и языка, 2011, т. 70, № 5. – С. 64-74.
 5. Георгиева О.Н. Дискурсивная репрезентация этноспецифики французских и русских концептосфер «bien / добро» и «mal / зло» / О.Н. Георгиева: автореф. дис. ... канд. філол. н. / 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Волгоград: ВГСПУ, 2010 – 18 с.
 6. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу / І.О. Голубовська. – К.: Логос, 2004. – 284
 7. Заикина С.В. Эмоциональный концепт СТРАХ в английской и русской лингвокультурах (сопоставительный аспект) / С.В. Заикина: дис. ... канд. філол. н. / 10.02.20. – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. Волгоград: ВГСПУ, 2000. – 188 с.
 8. Карасик В.И. Языковая кристаллизация смысла / В.И. Карасик. – Волгоград: Парадигма, 2010. – 422 с.
 9. Лю Цзюань. Концепт ПУТЕШЕСТВИЕ в китайской и русской лингвокультурах / Лю Цзюань: : автореф. дис. ... канд. філол. н. / 10.02.19 – теория языка. – Волгоград: ВГСПУ, 2004. – 20 с.
 10. Лунцова О.М. Градиент-концепт дружба – мир – вражда в русской и английской лингвокультурах (на материале лексики и фразеологии) / О.М. Лунцова: автореф. дис. ... канд. філол. н. / 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Волгоград: ВГСПУ, 2007. – 25 с.
 11. Малахова С.А. Личностно-эмоциональные концепты "гордость" и "стыд" в русской и английской лингвокультурах / С.А. Малахова: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.19 – теория языка. – Волгоград: ВГПУ, 2009. – 22 с.
 12. Несветайлова И.В. «Зависть» и «ревность» как эмоциональные концепты русской и английской лингвокультуре / И.В. Несветайлова: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.19 – теория языка. – Волгоград: ВГПУ, 2010. – 21 с.
 13. Пальчевська О.С. Концепт шлях в англійській, французькій та українській мовах: лінгвокогнітивний та етнолінгвістичний ракурси / О.С. Пальчевська: Автореф. дис. ... канд. філол. н. / 10.02.15 – загальне мовознавство. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 20 с.
 14. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А.М. Приходько. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
 15. Приходько А.Н. Антиконтцепт как линвокультурный феномен: партонимическое, стигматическое, эссенциальное / А.Н. Приходько // Когниция, коммуникация, дискурс. Междунар. сб. научн. тр. – Харьков: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2012. – № 5. – С. 101-122. (электронный ресурс: <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse>)
 16. Сабадашева М.Г. Лексико-фразеологические способы выражения семантического единства "память / забвение" в русском и английском языках / М.Г. Сабадашева: 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Волгоград: ВГСПУ, 2009. – 16 с.
 17. Сидорова Н.П. Сопоставительный анализ структур и способов актуализации русского и английского концептов луна и moon / Н.П. Сидорова: автореф. дис... канд. філол.

- наук: 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Волгоград : ВГПУ, 2010. – 20 с.
18. Солохина А.С. Концепт СВОБОДА в английской и русской лингвокультурах / А.С. Солохина: автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Волгоград : ВГПУ, 2004. – 20 с.
 19. Степанов Ю.С. Семиотика концептов / Ю.С. Степанов // Антология "Семиотика". – М. : Наука, 2001. – С. 603—612.
 20. Стешина Е.Г. Концепты *богатство* и *бедность* в молодежном языковом сознании русских и англичан / Е.Г. Стешина: автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Саратов: СГУ им. Н. Чернышевского, 2008. – 20 с.
 21. Тарасова А.В. Концептуализация межличностных отношений в русском и английском языковом сознании / А.В. Тарасова: автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. – Волгоград: ВГСПУ, 2009. – 21 с.
 22. Тихонова С.А. Концепты ЗЛО и EVIL в российской и американской политической картине мира / С.А. Тихонова: автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.19 – теория языка. – Екатеринбург: ЕГУ, 2006. – 18 с.
 23. Храмова Ю.А. Концептуальная диада "лицемерие – искренность" (на материале русского и английского языков) / Ю.А. Храмова: автореф. дис... канд. филол. наук : 10.02.19 – теория языка / Ю. А. Храмова. – Волгоград : ВГСПУ, 2010. – 21 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Приходько Анатолій Миколайович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської філології Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара.

Наукові інтереси: когнітивна граматика, синтаксис, семантика речення, лінгвопоетика, дискурсологія, текстознавство.